

**Związek Harcerstwa Polskiego
Chorągiew Podkarpacka**

phm. Daniel Bielak HR

BEZPIECZEŃSTWO W HARCERSTWIE

**PORADNIK DLA DRUŻYNOWYCH
I INSTRUKTORÓW HARCERSKICH**

Spis treści

1.	Tytułem wstępu.....	2
2.	Zanim zaczniesz... ..	3
3.	Opiekun czyli kto?	4
4.	Obowiązki opiekuna	6
5.	Zbiórki w harcówce	8
6.	Podstawowe zasady organizacji biwaku/obozu	9
7.	Wypoczynek w górach.....	10
8.	Wypoczynek na wodą.....	12
9.	Zasady poruszania się po drogach.....	13

1. Tytułem wstępu

„Misją Związku Harcerstwa Polskiego jest wychowanie młodego człowieka, czyli wspieranie go we wszechstronnym rozwoju i kształtowaniu charakteru przez stawianie wyzwań.”

Powyższe słowa umieszczone w Podstawach Wychowawczych Związku Harcerstwa Polskiego znane są chyba każdemu instruktorowi i drużynowemu. Należy pamiętać jednak, że proces wychowawczy harcerza musi być prowadzony zgodnie z powszechnymi przepisami prawa państwowego oraz wewnątrzwiązkowego. Tylko taki sposób prowadzenia drużyny pozwala na zapewnienie bezpieczeństwa naszym zuchom i harcerzom.

Niniejsza publikacja ma na celu przedstawić kilka praktycznych porad i informacji dzięki którym, organizowane przedsięwzięcia będą zapewniać bezpieczeństwo naszych podopiecznych, nie narażając instruktorów na złamanie artykułu 160 Kodeksu Karnego § 2. który mówi, :„jeżeli na sprawcy ciąży obowiązek opieki nad osobą narażoną na niebezpieczeństwo, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

2. Zanim zaczniesz...

Może się wydawać bezsensowne, ale podstawą jest zobligowanie swojej kadry do zapoznania się z zasadami bezpieczeństwa dotyczących organizacji zbiórek, wyjazdów, imprez itp. Im więcej osób będzie czuwało nad bezpieczeństwem uczestników imprezy, tym mniejsze prawdopodobieństwo przeoczenia sytuacji niebezpiecznych.

Zaleca się aby przed rozpoczęciem każdego nowego roku pracy harcerskiej podczas zbiórki rady drużyny czy też zastępu zastępowych przypominać kadrze zasady, które mają być stosowane podczas zbiórek czy wyjazdów.

Rodzice muszą wiedzieć o której godzinie konkretnie zaczyna się zbiórka drużyny/zastępu, gdzie będzie się odbywać oraz ile będzie trwała. Dobrym zwyczajem jest, aby na początku każdego nowego roku pracy drużynowy wraz z zastępowym przygotował pisemną informację dla rodziców/opiekunów z informacją o terminie zbiórek, numerem kontaktowym do drużynowego/ zastępowego. W przypadku nowych harcerzy w drużynie takie informacje powinny być dołączone do „Zgody na przynależność dziecka do ZHP”, która jest obowiązkowa dla wszystkich członków ZHP poniżej 16 roku życia.

W przypadku gdy nasz harcerz lub harcerka przestaną uczęszczać na zbiórki obowiązkiem drużynowego jest również poinformowanie rodziców o tym fakcie. Zdarzały się już w różnych środowiskach przypadki, że dziecko wychodziło z domu mówiąc rodzicom -„idę na zbiórkę”- i zamiast na zbiórce udawało się zupełnie gdzie indziej. Później w sytuacji gdy dziecko zostało zatrzymane przez straż miejską rodzice byli przekonani, że ich dziecko znajdowało się pod opieką instruktorów ZHP. Krótka informacja telefoniczna do rodziców czy opiekunów z informacją, że Jan przestał uczęszczać na zbiórki może zapobiec ewentualnym późniejszym problemom i roszczeniom rodziców wobec drużynowego. Ważne jest również skreślenie takiej osoby z Ewidencji ZHP.

3. Opiekun czyli kto?

Czasami zdarza się, że w dużej drużynie gdzie drużynowy nie jest pełnoletni zaplanowany jest biwak lub rajd, na którym opiekun drużyny nie jest w stanie samodzielnie sprawować opieki nad wszystkimi harcerzami z drużyny. Zazwyczaj w takiej sytuacji zaczyna się poszukiwania wśród instruktorów hufca, ale co w sytuacji gdy ewidentnie nikt z nich nie może w tym terminie podjąć się służby jako opiekun?

Możemy poszukać opiekuna wśród „cywili” polskie prawo dokładnie precyzuje kto może zostać opiekunem w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania.*

§ 12.

1. Wychowawcami w różnych formach wypoczynku mogą być:

- 1) nauczyciele;
- 2) studenci szkół wyższych kierunków i specjalności, których program obejmuje przygotowanie pedagogiczne, po odbyciu odpowiedniego przeszkolenia;
- 3) słuchacze kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów językowych, po odbyciu odpowiedniego przeszkolenia;
- 4) osoby posiadające zaświadczenia o ukończeniu kursu dla wychowawców kolonijnych, obejmującego program określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia;
- 5) instruktorzy harcerscy w stopniu co najmniej przewodnika;
- 6) przodownicy turystyki kwalifikowanej oraz instruktorzy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego;
- 7) trenerzy i instruktorzy sportowi.

2. Osoby wymienione w ust. 1 pkt 4-7, powinny spełniać następujące warunki:

- 1) mieć ukończone 18 lat życia;
- 2) posiadać co najmniej średnie wykształcenie, z zastrzeżeniem ust.3

3. Warunek określony w ust. 2 pkt 2 nie dotyczy instruktorów harcerskich, o których mowa w ust. 1 pkt. 5, pełniący funkcję wychowawcy w formach wycieczki prowadzonych przez organizacje harcerskie.

Należy pamiętać, że właściwy dobór kadry to obowiązek organizatora i wszelka odpowiedzialność w tej kwestii ciąży tylko i wyłącznie na nim samym o czym mówi § 1 wyżej cytowanego rozporządzenia:

„Organizatorzy wycieczki dla dzieci i młodzieży szkolnej są obowiązani do zapewnienia bezpiecznych warunków wycieczki i właściwej opieki wychowawczej. Organizatorzy wycieczki są również obowiązani zatrudniać odpowiednio przygotowaną kadrę pedagogiczną.”

4. Obowiązki opiekuna

Opiekun wycieczki/biwaku bierze na siebie pełną odpowiedzialność prawną za życie i zdrowie jej uczestników. Musi w związku z tym znać obowiązujące w tym zakresie przepisy, normy oraz zasady, dotyczące bezpieczeństwa na wyprawie. Ale sama znajomość to nie wszystko – trzeba przede wszystkim świadomie je stosować.

Ważną sprawą jest też liczba osób nad którą opiekun może sprawować opiekę. W terenie nizinnym wychowawca może sprawować opiekę nad maksymalnie grupą 20 osobową. W przypadku terenów górskich maksymalną liczbę osób pod opieką jednego wychowawcy wynosi 10 osób

Mając w grupie osoby niepełnosprawne prawo przewiduje liczbę opiekunów ma być odpowiednia, aby zapewnić opiekę i bezpieczeństwo uczestnikom. Dlatego może zdarzyć się, że w takiej formie wypoczynku jeden opiekun będzie przypadał na jedno dziecko.

Obowiązki opiekuna podczas wyjazdu:

- opiekun wycieczki/ biwaku zobowiązany jest sprawdzić stan liczebny grupy przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdu oraz po przybyciu do punktu docelowego,
- opiekun nie powinien pozostawiać nigdy uczestników wycieczki bez nadzoru,
- przy noclegach opiekun powinien tak zaplanować zakwaterowanie, aby być jak najbliżej uczestników,
- w wycieczkach krajoznawczo-turystycznych nie mogą brać udziału osoby, w stosunku, do których istnieją przeciwwskazania zdrowotne,
- osoby, które mogą mieć dolegliwości chorobowe muszą być natychmiast skonsultowane z personelem medycznym,
- nauka pływania powinna odbywać się w miejscach specjalnie do tego przeznaczonych i przystosowanych, w grupie liczącej nie więcej niż 15 osób na jednego opiekuna,
- podczas nauki pływania uczestnicy powinni pozostawać pod stałym nadzorem i obserwacją ratownika,
- opiekun zobowiązany jest do ubezpieczenia grupy przed wyjazdem,

- każdy wyjazd harcerski powinien być zatwierdzony w komendzie hufca poprzez wypełnienie „Karty biwaku”,
- opiekun zobowiązany jest do zebrania zgody rodziców na uczestnictwo w wycieczce osób, które nie ukończyły 18 roku życia.

5. Zbiórki w harcówce

Harcówki czyli podstawowe miejsce gdzie odbywają się zbiórki harcerzy kwalifikują się jako miejsca użyteczności publicznej. Obliguje to do pewnych wymagań, budynek w którym mieści się harcówka powinien spełniać wymagania przeciwpożarowe między innymi takie jak: wyposażenie w gaśnicę, oznaczone wyjścia ewakuacyjne, instrukcję ppoż.

Oprócz wymagań ppoż. budynek w którym mieści się harcówka powinien spełniać wymagania sanitarne - kontrolowane przez SANEPID.

Wszelkie nieprawidłowości w instalacjach elektrycznych, gazowych, wodociągowych etc. mogą stać się przyczyną zagrożenia życia i zdrowia ludzi przebywających wewnątrz- należy uczulić naszych podopiecznych iż jakiegokolwiek samodzielne próby naprawy awarii różnych instalacji jest niedozwolone. Zagrzybite pomieszczenia piwniczne, czy też salka na przeciekającym poddaszu to niesprzyjające miejsca w których poważnie narazimy zdrowie osób tam przebywających. Może nie tak błyskawicznie jak w przypadku porażenia prądem, jednak efekty przeziębienia czy wdychania prątków, grzybów i roztoczy może wywołać ciężkie powikłania medyczne. Ważne jest więc aby dobór miejsca w którym będą prowadzone zbiórki naszych harcerzy nie był miejscem przypadkowym lecz obiektem w którym mamy możliwości w sposób bezpieczny i ciekawy przeprowadzić zbiórki.

Harcówka obowiązkowo powinna być również wyposażona w apteczkę pierwszej pomocy na wypadek nieszczęśliwego wypadku. Dobrym pomysłem jest, aby na ścianie obok apteczki pojawiła się instrukcja udzielania pierwszej pomocy. Stres pojawiający się w sytuacji wypadku może niejako „sparaliżować” osoby, w takiej sytuacji prosta instrukcja pozwala na przypomnienie sobie algorytmu postępowania w danym zdarzeniu.

Ostatnim i najważniejszym aspektem dotyczącym zwykłych zbiórek, który na który chciałbym zwrócić uwagę jest fakt, iż zgodnie z obowiązującym prawem w obiekcie w którym jest prowadzona zbiórka musi być dodatkowo pełnoletni instruktor lub opiekun w przypadku gdy drużynowy/zastępowy nie jest pełnoletni oraz nie posiada stosownych uprawnień.

6. Podstawowe zasady organizacji biwaku/obozu

Biwak lub obóz drużyny/szczepu to świetny sposób na nabycie nowej wiedzy, doświadczenia i umiejętności naszych harcerzy, a także okazja do integracji grupy. W sytuacji gdy mamy już koncepcję i chęci do organizacji takiego przedsięwzięcia musimy spełnić kilka zadań spoczywających na organizatorze w postaci przygotowania odpowiedniej dokumentacji:

- ✓ Plan biwaku/obozu- uwzględniający ramowy plan dnia, przedstawiający plan zajęć na poszczególne dni najlepiej w systemie godzinowym w przypadku krótkich biwaków, a podziałem rano/ popołudniu/ wieczorem w przypadku obozów,
- ✓ Karta biwaku- wg. wzoru ustalonego w danym środowisku harcerskim, zatwierdzona w Komendzie Hufca (w przypadku biwaku),
- ✓ Raport przedobozowy - wg. wzoru instrukcji HALiZ zatwierdzony w Komendzie Chorągwi,
- ✓ Zgłoszenie wypoczynku do Kuratorium Oświaty - zgłoszone minimum 21 dni przed rozpoczęciem wypoczynku poprzez stronę: www.wypoczynek.men.gov.pl (w przypadku wypoczynku w czasie ferii zimowych oraz wakacji),
- ✓ Książka finansowa wypoczynku - wymagana dla obozów,
- ✓ Karty uczestników wraz z pozwoleniami rodziców/prawnych opiekunów- zgody wymagane dla wszystkich uczestników poniżej 18 roku życia,
- ✓ Ubezpieczenie od NNW uczestników i kadry,
- ✓ Opcjonalnie ubezpieczenie OC kadry.

Wszelkie dodatkowe informacje pomocne przy organizowaniu wypoczynku, oraz niezbędne wzory dokumentów można uzyskać na stronach:

- <http://www.wypoczynek.men.gov.pl/>
- <http://www.haliz.zhp.pl/>

7. Wypoczynek w górach

Organizując wypoczynek w terenie górskim należy pamiętać, że jest to specyficzny teren, gdzie należy być przygotowanym na wiele niespodziewanych zdarzeń - chociażby gwałtowej zmiany pogody.

- wyruszając w góry należy dokładnie zaplanować trasę, uwzględniając wiek, a także płeć uczestników - dla młodzieży w wieku 13-14 lat nie powinna przekraczać 12-13 km, tj. 4-5 godz. marszu wraz z odpoczynekami. Dla młodzieży starszej długość trasy może ulec wydłużeniu;
- na wędrowkę należy wyruszać wcześniej rano, aby przed zmrokiem dojść do miejsca noclegu;
- liczebność grupy - 1 opiekun na 10 uczestników;
- uczestnicy powinni posiadać odpowiedni ubiór - buty sznurowane, kurtka (ze względu na zmienność pogody w górach oraz spadek temperatury wraz ze wzrostem wysokości). Ekwipunek należy zabrać w plecaku;
- wszyscy uczestnicy wycieczki powinni poruszać się wyłącznie po oznakowanych szlakach turystycznych, w ten sposób, że na początku (za przewodnikiem) ustawione są osoby słabsze kondycyjnie, a na końcu osoby najsilniejsze;
- kolumnę otwiera i zamyka osoba dorosła;
- na terenach powyżej 1000 m n.p.m. wycieczkę prowadzi wyłącznie przewodnik górski lub przewodnik turystyki górskiej;
- na terenie parków narodowych wycieczki prowadzi wyłącznie upoważnieni przewodnicy górscy;
- podczas zajęć specjalistycznych np. wspinaczka, wymagany jest odpowiedni personel np. GOPR/TOPR, instruktor wspinaczki wysokogórskiej.
- przed wyjściem należy powiadomić schronisko/ bazę o planowanej trasie i przewidywanym czasie powrotu.

W przypadku konieczności wezwania pomocy w górach preferowane są następujące sposoby:

- 1) Telefonem Komórkowym poprzez numery 112, telefon stacjonarny do GOPR 985 lub 601 100 300 ,
- 2) Międzynarodowym Kodem Górskim: 6 sygnałów dźwiękowych bądź świetlnych (krzyk, gwizdek, latarka, lusterko) na minutę, co dziesięć sekund, a następnie minuta przerwy. Odpowiedzią są 3 sygnały na minutę.
- 3) Do wzywania pomocy można także wykorzystać race, rakietnice itp. Kolor czerwony oznacza niebezpieczeństwo. Odpowiedzią powinien być kolor biały.
- 4) Za pomocą dedykowanej aplikacji GOPR dla smartfonów „RATUNEK”
- 5) Gdy nadleci śmigłowiec i ktoś z grupy potrzebuje pomocy, jedna osoba powinna stanąć w pozycji wyprostowanej, z uniesionymi do góry rękami. Sylwetka powinna tworzyć literę 'Y' (Yes). Gdy pomoc jest niepotrzebna, jedną rękę unosimy do góry, drugą pozostawiamy spuszczoną wzdłuż tułowia jak 'N' (No).

8. Wypoczynek na wodą

Zajęcia nad wodą mogą odbywać się wyłącznie podczas obecności Ratownika WOPR (stopień Młodszy Ratownik WOPR nie jest wystarczający do spełnienia tego wymogu) oraz kontroli opiekuna. Wcześniej sprawdzone i wyznaczone kąpielisko jest gwarancją, że nasi podopieczni nie narażą się na kontuzje z powodu ewentualnych śmieci na dnie oraz nie stracą gwałtownie „gruntu pod nogami” co może zdarzyć się szczególnie na sztucznych akwenach, gdzie linia brzegowa nie jest równomierna i jednakowa.

Przed wejściem do wody grupa powinna być przeliczona (max. 15 osób) oraz zapoznana z regulaminem kąpieliska i sygnałami ratownika. Kolejne liczenie grupy odbywa się po wyjściu grupy z wody.

W przypadku korzystania ze sprzętu wodnego (kajaki, łódki, rowerki wodne) sprzęt ten powinien być sprawdzony przez odpowiedni personel oraz posiadać niezbędne atesty. Pływając na sprzęcie wodnym wszyscy powinni mieć zapięte kamizelki asekuracyjne - również opiekunowie, ponieważ przykład „idzie z góry”.

Ogólnopolski numer alarmowy WOPR: 601 100 100

Numer alarmowy Bieszczadzkiego WOPR: 607 112 112

9. Zasady poruszania się po drogach

Poniżej przedstawiony został fragment Kodeksu Drogowego w celu przypomnienia podstawowych zasad dotyczących poruszania się po drogach publicznych.

Ruch pieszych

- Art. 11.** 1. Pieszy jest obowiązany korzystać z chodnika lub drogi dla pieszych, a w razie ich braku - z pobocza. Jeżeli nie ma pobocza lub czasowo nie można z niego korzystać, pieszy może korzystać z jezdni, pod warunkiem zajmowania miejsca jak najbliżej jej krawędzi i ustępowania miejsca nadjeżdżającemu pojazdowi.
2. Pieszy idący po poboczu lub jezdni jest obowiązany iść lewą stroną drogi.
3. Piesi idący jezdnią są obowiązani iść jeden za drugim. Na drodze o małym ruchu, w warunkach dobrej widoczności, dwóch pieszych może iść obok siebie.
4. Korzystanie przez pieszego z drogi dla rowerów jest dozwolone tylko w razie braku chodnika lub pobocza albo niemożności korzystania z nich. Pieszy, z wyjątkiem osoby niepełnosprawnej, korzystając z tej drogi, jest obowiązany ustąpić miejsca rowerowi.
5. Przepisów ust. 1-4 nie stosuje się w strefie zamieszkania. W strefie tej pieszy korzysta z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed pojazdem.

Art. 12.

1. Kolumna pieszych, z wyjątkiem pieszych w wieku do 10 lat, może się poruszać tylko prawą stroną jezdni.
2. Do kolumny pieszych w wieku do 10 lat stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 ust. 1 i 2.
3. Liczba pieszych idących jezdnią w kolumnie obok siebie nie może przekraczać 4, a w kolumnie wojskowej - 6, pod warunkiem, że kolumna nie zajmuje więcej niż połowy szerokości jezdni.
4. Piesi w wieku do 10 lat mogą iść w kolumnie tylko dwójkami pod nadzorem, co najmniej jednej osoby pełnoletniej.
5. Długość kolumny pieszych nie może przekraczać 50 m. Odległość między kolumnami nie może być mniejsza niż 100 m.
6. Jeżeli przemarsz kolumny pieszych odbywa się w warunkach niedostatecznej widoczności:
1. pierwszy i ostatni z idących z lewej strony są obowiązani nieść latarki:
    - a. pierwszy - ze światłem białym, skierowanym do przodu,
    - b. ostatni - ze światłem czerwonym, skierowanym do tyłu;
  2. W kolumnie o długości przekraczającej 20 m idący po lewej stronie z przodu i z tyłu są obowiązani używać elementów odblaskowych

odpowiadających właściwym warunkom technicznym, a ponadto idący po lewej stronie są obowiązani nieść dodatkowe latarki ze światłem białym, rozmieszczone w taki sposób, aby odległość między nimi nie przekraczała 10 m; światło latarek powinno być widoczne z odległości co najmniej 150 m.

7. Zabrania się:

1. ruchu po jezdni kolumny pieszych w czasie mgły; zakaz ten nie dotyczy kolumny wojskowej lub policyjnej;
2. ruchu po jezdni kolumny pieszych w wieku do 10 lat w warunkach niedostatecznej widoczności;
3. prowadzenia po jezdni kolumny pieszych przez osobę w wieku poniżej 18 lat.

Art. 13. 1. Pieszy, przechodząc przez jezdnię lub torowisko, jest obowiązany zachować szczególną ostrożność oraz, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, korzystać z przejścia dla pieszych. Pieszy znajdujący się na tym przejściu ma pierwszeństwo przed pojazdem.

2. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych jest dozwolone, gdy odległość od przejścia przekracza 100 m. Jeżeli jednak skrzyżowanie znajduje się w odległości mniejszej niż 100 m od wyznaczonego przejścia, przechodzenie jest dozwolone również na tym skrzyżowaniu.

3. Przechodzenie przez jezdnię poza przejściem dla pieszych, o którym mowa w ust. 2, jest dozwolone tylko pod warunkiem, że nie spowoduje zagrożenia bezpieczeństwa ruchu lub utrudnienia ruchu pojazdów. Pieszy jest obowiązany ustąpić pierwszeństwa pojazdom i do przeciwległej krawędzi jezdni iść drogą najkrótszą, prostopadle do osi jezdni.

4. Jeżeli na drodze znajduje się przejście nadziemne lub podziemne dla pieszych, pieszy jest obowiązany korzystać z niego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

5. Na obszarze zabudowanym, na drodze dwujezdniowej lub, po której kursują tramwaje po torowisku wyodrębnionym z jezdni, pieszy przechodząc przez jezdnię lub torowisko jest obowiązany korzystać tylko z przejścia dla pieszych.

6. Przechodzenie przez torowisko wyodrębnione z jezdni jest dozwolone tylko w miejscu do tego przeznaczonym.

7. Jeżeli wysepka dla pasażerów na przystanku komunikacji publicznej łączy się z przejściem dla pieszych, przechodzenie do i z przystanku jest dozwolone tylko po tym przejściu.

8. Jeżeli przejście dla pieszych wyznaczone jest na drodze dwujezdniowej, przejście na każdej jezdni uważa się za przejście odrębne. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przejścia dla pieszych w miejscu,

w którym ruch pojazdów jest rozdzielony wysepką lub za pomocą innych urządzeń na jezdni.

Art. 14. Zabrania się:

1. wchodzenia na jezdnię;

a. bezpośrednio przed jadący pojazd, w tym również na przejściu dla pieszych,

b. spoza pojazdu lub innej przeszkody ograniczającej widoczność drogi;

2. przechodzenia przez jezdnię w miejscu o ograniczonej widoczności drogi;

3. zwalniania kroku lub zatrzymywania się bez uzasadnionej potrzeby podczas przechodzenia przez jezdnię lub torowisko;

4. przebiegania przez jezdnię;

5. chodzenia po torowisku;

6. wchodzenia na torowisko, gdy zapory lub półzapory są opuszczone lub opuszczanie ich rozpoczęto;

7. przechodzenia przez jezdnię w miejscu, w którym urządzenie zabezpieczające lub przeszkoda oddzielają drogę dla pieszych albo chodnik od jezdni, bez względu na to, po której stronie jezdni one się znajdują.

Od września 2014 pojawił się również zapis dotyczący elementów odblaskowych. Według ustawy o ruchu drogowym obowiązek noszenia odblasków dotyczy wszystkich, niezależnie od wieku, którzy będą poruszać się po zmierzchu poza obszarem zabudowanym.

W przepisach przewidziano wyjątek: pieszy będzie mógł się poruszać po zmierzchu poza obszarem zabudowanym bez elementów odblaskowych, jeżeli będzie się znajdował na drodze przeznaczonej wyłącznie dla pieszych lub na chodniku. Nowy przepis nie będzie miał zastosowania w strefie zamieszkania – tam pieszy korzysta z całej szerokości drogi i ma pierwszeństwo przed pojazdem.

Elementami odblaskowymi mogą być przedmioty doczepiane do ubrania, opaski, kamizelki oraz smycze. Ważne jest ich umieszczenie: odblaski zaleca się umieszczać na wysokości kolan, dłoni, w okolicy środka klatki piersiowej i pleców.